

Steeds is het nodig de evenwichtigheid te bewaren. De opening van de academische lessen wordt wel benut om vanuit de kathedraal ieder en alles aansprekend te verklaren voor universitair ongemak met als resultaat dat aan overigens waardevolle betogen wordt voorbijgegaan daar ze van sputterende op jaren gekomen hooggeleerden afkomstig zouden zijn: helaas loopt een rector magnificus de kwade kans als 'Narr auf eigene Hand' op te treden. Derhalve stel ik met nadruk vast dat men weliswaar kan zeggen dat de universiteit zich van het klooster naar de arena heeft verplaatst om er terstond op te laten volgen dat het ook in een klooster onrustig zijn kan.

Vandaag te betuigen – gelijk Emerson eens deed – 'This time like all times is a very good one, if we know what to do with it' klinkt erg opgewekt. Maar wie klaagt als wetenschappelijk medewerker dat een loopbaan van 18 werkuren dagelijks voor hem ligt, wie als hoogleraar meent een 'Arbeitshöhle' te betreden, wie als student beweert misdeeld te zijn en als bestuurder met ongehoorde moeilijkheden te moeten kampen, mag zich door het verleden laten leren. Hoe zou men trouwens, wat geschiedde, veronachtzamen, de toekomst kunnen beheersen? De wetenschappelijke loopbaan aan de middeleeuwse universiteiten was een onzekere: de inkomsten hingen vaak volstrekt in de lucht en van een overigens papieren Smallebroek-regeling was niet de minste sprake. Het vroeg ontzaglijke energie in het na-reformatorische Duitsland te doceren onder soms zeer ongunstige omstandigheden. Studenten, die voor het lenen van Thomas van Aquino's Summa theologiae 3 sous moesten betalen, met honger in de maag studeerden, op onverwarmde, op het noorden gelegen kamers slapend – zo in Padua – vanaf 4 of 5 uren in de morgen voor collegebezoek in de weer hadden te zijn, dienden er iets voor over te hebben. Wanneer in de 19e eeuw de Verenigde Staten hun nieuwe universiteiten uit de grond stampen, roept een bestuurder van de wal de naar Europa vertrekkende president White toe: 'don't forget the horse doctor'. De voorstelling vandaag te wekken dat alles in de academische wereld gebrekkig of ziek zou zijn, is onjuist. Een 60 jaar geleden, in 1913, beliep het budget der drie rijksuniversiteiten te onzent f 3.087.416.-. Wij overwegen in Nederland zo goed als men dat elders doet de studietijd te beperken en er wordt ach en wee geroepen, terwijl aan de Sorbonne men oudtijds slechts zeven jaren studeren mocht. Iemand moet wat voorzichtig zijn om snel het buitenland tegen onze situatie uit te spelen; een land als Amerika zou kunnen vragen: 'waartoe mijn zweren begeerd?' Met getallen, ook al wil iemand van hun demagogie niet spreken, kan in alle geval ter vergelijking worden gegoocheld. Het voorstel van Salvador de Madaragia die alle statistici op wenste te hangen, is ingrijpend – hoewel het overweging verdient – echter statistisch blijkt dat wij, nog